

Bevarandeplan för Natura 2000-området Sandhammaren (SPA) SE0430088 i Ystads kommun, Skåne

Sandhammaren Foto: Helena Persson (stranden) resp Mayra Caldiz (grov ek i området)

Grunduppgifter om Sandhammaren

Län: Skåne

Kommun: Ystad

Läge: 23 km ost om Ystad

Markägare: Staten och enskilda

Areal: 1545,9 ha

Skyddsform: Naturresevat

Bakgrund: SPA beslutat av Regeringen 1996-12.

Bevarandeplan fastställd och kungjord av Länsstyrelsen i Skåne 2019-12-19 respektive 2019-12-27.

Reviderad: Förslag till bevarandeplan; 2019-12.

Vad betyder Natura 2000?

EU bygger ett nätverk av områden med skyddsvärd natur som kallas Natura 2000. Syftet är att EU:s medlemsländer ska ta ett gemensamt ansvar för att bevara arter och naturtyper som förekommer i Europa. Natura 2000 har tillkommit med stöd av två EG-direktiv; Fågeldirektivet (EU-rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar. och Habitatdirektivet (EU-rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992) om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter senast ändrat genom direktiv 2006/105/EG. Nätverket byggs upp av områden som föreslås av regeringen och som antas av kommissionen. Direktiven har sin grund i Bernkonventionen som var först med att rättsligt skydda arter och deras livsmiljöer i Europa. EU-direktiven bygger på nya kunskaper och inför principen att bevara naturtyper för deras egen skull och inte enbart för att de utgör hemvist för vissa arter. Habitat- och fågeldirektivet är EU:s bidrag till bevarandet av den biologiska mångfalden så som det lades fast i Konventionen om biologisk mångfald i Rio 1992.

Sverige har ett särskilt ansvar för att skydda och vårda de områden som är föreslagna att ingå eller som ingår i Natura 2000 och detta regleras i den svenska lagstiftningen i Miljöbalken med tillhörande Förordning om områdesskydd m m. Det innebär att åtgärder som kan inverka negativt på bevarandestatus för preciserade habitat eller arter inom Natura 2000-området kräver tillstånd enligt miljöbalken med tillhörande förordningar.

Vad är en bevarandeplan?

Till varje område ska det finnas en bevarandeplan. Den ger en beskrivning av området och dess naturvärden och vilken skötsel som behövs för att dessa naturvärden ska finnas kvar långsiktigt. Bevarandeplanen innehåller också en beskrivning av vilka verksamheter och åtgärder som kan hota de arter och livsmiljöer som ska skyddas i Natura 2000-området. Bevarandeplanen innehåller viktig information som används som underlag vid samråd och tillståndsprövningar av verksamheter och åtgärder inom Natura 2000-området. I bevarandeplanen redovisas gränser och fågelarter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Vid tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande arter, varför det är nödvändigt att bevarandeplanerna redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Vad är en Natura 2000-art eller en typisk art?

Bevarandeplanen redovisar flera kategorier av arter. *Natura 2000-arter* är utpekade skyddade arter som listas i art- och habitatdirektivets bilaga 2 eller i fågeldirektivets bilaga 1. Bevarandeplanen ska ha med bevarandemål för dessa arter och tillstånd krävs för åtgärder som kan riskera att påverka arten. *Typiska arter* är indikatorer för en naturtyps bevarandestatus. *Karaktäristiska arter* ska stödja tolkningen av en viss naturtyp. Vissa arter kan vara både typiska och karaktäristiska. *Prioriterade arter (och naturtyper)* är de arter/naturtyper som är utvalda som mest hotade enligt art- och habitatdirektivet och vars utbredning huvudsakligen ligger inom EU:s territorium, de är markerade med en asterisk. Dessa prioriteringar ska skiljas från de prioriteringar av arter (och naturtyper) som görs i bevarandeplanen när åtgärder prioriteras för att arten (eller naturtypen) ska få gynnsam bevarandestatus.

En nationell *rödlista* är en sammanställning av arters status (utdöenderisk) inom ett lands gränser. Den publiceras vart femte år av ArtDatabanken och finns för närvarande förtecknad i boken Rödlistade arter i Sverige 2015. *Fridlysta arter* är förtecknade i Artskyddsförordningen. Att en art är fridlyst innebär att det är förbjudet att plocka, fånga, döda, eller på annat sätt samla in eller skada vissa växter

och djur. *Ågp-arter* är de hotade arter som har fått ett särskilt åtgärdsprogram för att rädda dem och deras livsmiljöer.

Vad är bevarandestatus?

Natura 2000 innebär att alla EU-länder ska vidta åtgärder för att naturtyper och arter som utpekats ska ha *gynnsam bevarandestatus*. Det innebär att man ska försäkra sig om att de utpekade naturtyperna och arterna finns kvar långsiktigt i Europa. För en naturtyp kan *gynnsam bevarandestatus* innebära att man bevarar de strukturer och funktioner som finns i naturtypen och att de arter som är typiska för naturtypen finns kvar i livskraftiga populationer. För en art innebär *gynnsam bevarandestatus* att arten finns i livskraftiga populationer och att förekomsten av dess livsmiljö är tillräcklig. I bevarandeplanen anses fullgod bevarandestatus vara densamma som gynnsam.

Viktigt att tänka på

För att inte skada Natura 2000 områdets naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000 område. Alla som planerar att utföra en åtgärd som man tror kan påverka ett områdes naturvärden ska på ett tidigt stadium kontakta Länsstyrelsen. Det underlättar eventuell tillståndsprövning som Länsstyrelsen ska göra. När det gäller åtgärder på skogsmark ska istället Skogsstyrelsen kontaktas. Bevarandeplanen för ett Natura 2000-område kan revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningarna förändras. När bevarandeplanen förändras medför det att den måste fastställas på nytt. Då ges markägare och andra berörda möjlighet att lämna synpunkter. Vid tillståndsprövning är det viktigt att utnyttja den nya kunskapen som finns i reviderade bevarandeplaner även innan arealer och arter har beslutats av regeringen.

Mer information om Natura 2000

Länsstyrelsens hemsida: www.lansstyrelsen.se/skane/n2000

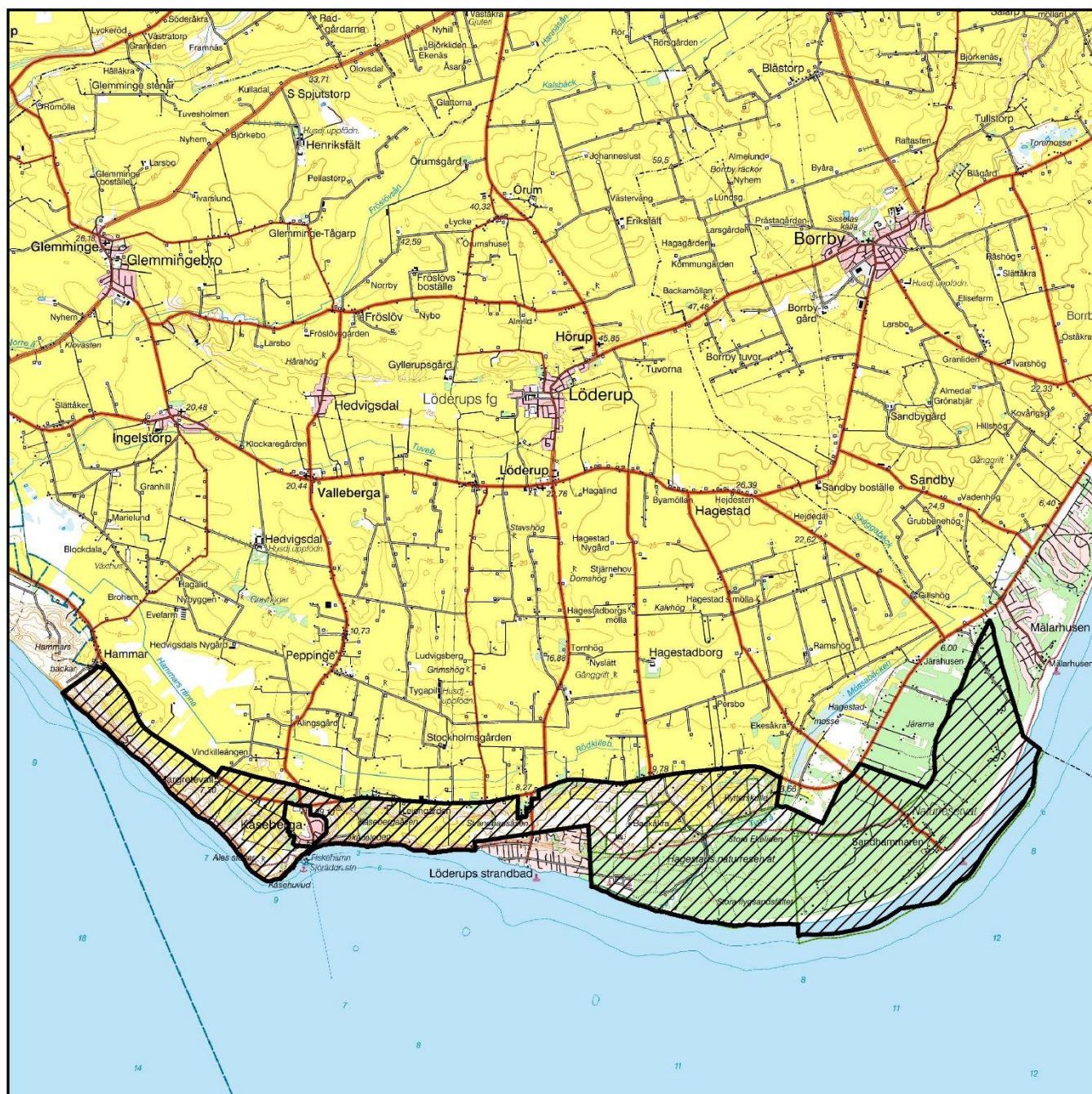
eller telefon 010-224 10 00

Naturvårdsverkets hemsida: www.naturvardsverket.se

Innehållsförteckning

ÖVERSIKTSKARTA	5
OMRÅDESBESKRIVNING	6
INGÅENDE FÅGELARTER ENLIGT NATURA 2000	7
Bevarandesyfte och prioriterade bevarandevärden	8
Bevarandemål	9
HOT MOT NATURA 2000-ARTERNA	9
SKYDD OCH BEVARANDEÅTGÄRDER	11
Skydd och reglering	11
Prioriterade bevarandeåtgärder	12
Restaureringsåtgärder	12
Löpande skötsel	13
Uppföljning	13
Arter enligt fågeldirektivet	14
REFERENSER	26

Översiktskarta

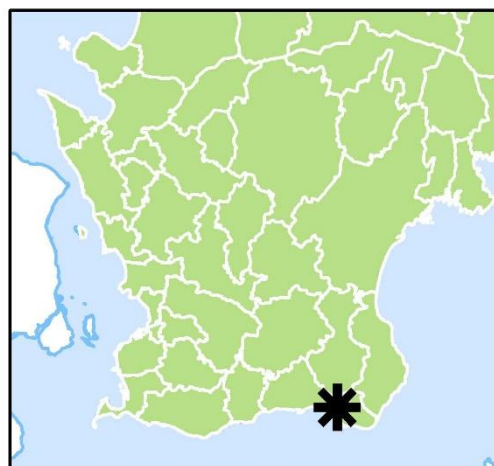
Natura 2000

Sandhammaren, SE0430088

Områdets avgränsning

0 1 500 3 000 1:75 000

Områdesbeskrivning

Sandhammarens Natura 2000-område breder ut sig längs kusten i Skånes sydöstligaste hörn, från Hammars backar i väster till Mälarhusen i öster där området gränsar till Mälarhusens naturreservat. Hela området ligger i Ystads kommun och gränserna sammanfaller i stort med gränserna för naturreservaten Backåkra, Hagestad, Sandhammaren, samt naturvårdsområdet Hammars backar-Kåsebergakusten. Gränserna för Natura 2000-området för fågeldirektivet (SPA) och för art- och habitatsdirektivet (SCI) skiljer sig åt, då SPA-området innefattar ytterligare ett ca 75 ha stort område nordväst om Sandhammarens naturreservat, kallad Hagestad-Järarna.

Det geologiska underlaget består av kalksten men berggrunden är genomgående överlagrad av tunna moräntäcken och framförallt tillförd sand. Kåsebergaåsen och Hammars backar i områdets västra del sluttar brant ner i havet på södra sidan och planar ut mot slätten i norr. Branten höjer sig 30 - 40 m över havet. Åsen är en isälvsavlagring vars sandiga material har transporterats österut av havet sedan Litorinatiden och gett upphov till Sandhammarens dynlandskap i områdets östra delar. Erosion sker i branten när havet gröper ur sandmaterialet. Efter hand som dynerna byggs upp och stabiliseras utvecklas zoner med olika naturtyper som t.ex. embryonala vandrande sanddynen (fördynen, 2110) eller kustnära vandrande sanddynen med sandrör (vita sanddynen, 2120).

Vegetationen inom Natura 2000-området är mosaikartad, med flera ovanliga vegetationstyper med betesmark och skog. På Kåsebergaåsen i väster utgörs de mer kuperade delarna av öppna betesmarker medan den flackare nordsidan utanför Natura 2000-området är uppodlad. På åsens sydsida förekommer områden med stäppartad torräng (sandstäpp, kalkgräsmarker och artrika låglandsgräsmarker) som här troligtvis har en av de största sammanhängande utbredningarna i landet. Floran är kalkgynnad, mycket artrik, och örtrikedomen ger upphov till en rik insektsfauna med många sällsynta arter. Speciellt anslående är vår- och försommarblomningen av backsippa och gullviva. Andra arter som finns är t.ex. sanddådra, sandlucern, hylsnejlika, sandglim, ängsskära, slätterfibbla, sandnejlika, stor sandlilja, klätt och tofsäxing.

De flesta rödlistade insekterna i området är knutna till sandblottor som t.ex. *smal frölöpare (NT), *fläckig myrlejonslända (VU), *liten myrlejonslända (NT), *dynfrölöpare (NT), *dyngrävare (VU), *hedfrölöpare (NT), *prydlig lövmätare (EN) och *höstfrölöpare (CR) medan insekter som *kratts snabbvinge (NT) är mer knutna till träden i skogen.

Solitära bin som t.ex. *havsmurarbi (EN), *stäppsandbi (EN) finns också i hårt packad sand.

Groddjur och reptiler som *sandödlan (VU), skogsödlan, mindre och större vattensalamander, *lökgroda (VU) och lövgroda förekommer.

Mindre skogsplanteringar finns mellan Hammars backar och Löderups strandbad. Från Löderup och österut (Hagestad och Sandhammarens område) är större delen täckt med planterad tallskog och kustsanddynen. Tallarna planterats under olika perioder med början under 1700-talet för att begränsa sandflykten. Hit hör bl a ljung, kråkris och kruståtel och mera sporadiskt lingon, blåbär och mjölon, väggmossa och diverse ren- och bägarlavar (Cladonia- och Cladonia-arter).

En del arter växer visserligen inte bara på sand, men förekommer ofta på detta substrat: främst marviol, sandvide, strandråg och saltarv samt några bägarlavar (Cladonia glauca, C. anomaea, C. zopfii och C. scabriuscula). Innanför de äldre dynområdena förekommer även naturliga ekkratte-skogar med lång kontinuitet. Ekkratte-skogen är som vegetationstyp av stort vetenskapligt värde. Eken bildar ett slutstadium i vars fältskikt liljekonvalj och ängskovall ofta ingår. Kryptogamerna är dåligt utvecklade.

*Rödlistade arter enligt artdatabankens rödlista 2015 placeras i olika hotkategorier beroende på risk för utdöende i tillstånd inom olika tidsperspektiv. Arter med extremt/mycket stor risk att dö ut i vilt tillstånd inom en mycket nära/nära

framtid placeras i kategorin CR (Critically endangered; akut hotad) resp. EN (Endangered; starkt hotad). Arter som löper stor risk för utdöende i ett medellångt tidsperspektiv placeras i kategorin VU (Vulnerable; sårbar). Arter som bedöms ligga nära kategorin VU men inte uppfyller alla kriterier placeras i kategorin NT (Near Threatened; missgynnad).

Längre ut på Sandhammaren sker en kontinuerlig vegetationssuccession efter hand som dyner bildas ute vid havsstranden och stabiliseras längre in. Delar av kusten inom Natura 2000-området är utsatta för kraftig erosion.

Vid Kåseberga ligger Ales stenar, en av landets märkligaste fornlämningar. Åsen med sitt omland utgör ett markant inslag i landskapsbilden och saknar motstycke i landet i övrigt. Åssystemet består av sand och grus men överlagras fläckvis av lera. I Kåseberga finns också en liten hamn med från början karaktäristisk sydsjåns fiskelägesbebyggelse, vilka ligger nedanför de branta kustklinterna. Idag har byggnaderna dock moderniserats. Inte långt härifrån ligger också Dag Hammarskjölds Backåkra, som är ett internationellt känt turistmål som t.ex. besöks av FN då och då.

Löderups strandbad och Sandhammaren är högfrekventerade områden för bad och rekreation, medan Kåseberga och Backåkra är betydande turistmål. Från Kåseberga kan man också se de tre marina Natura 2000-arterna tumlare, knubbsäl och gråsäl. I havet finns också torsk, ål och stundtals utter.

Fågelarterna och deras livsmiljöer

Natura 2000-området är viktigt för sträckande sjö- och landfåglar, som passerar i tiotusentals vissa dagar. Här förekommer också rastande fåglar i stora mängder. Främst rastar trastar, sångare och flugsnappare bland landfåglarna, men här förekommer även rovfåglar. Olika gäss, änder och vadare är andra vanliga rastare.

Stränderna och strandängarna hyser flera av arterna som omfattas av fågeldirektivet. Samtliga av tärnorna utom skrântärna ses ofta rasta eller födosöka längs stränderna, och kentsk tärna har t.o.m. setts uppvisa häckningsbeteende. De hävdade betesmarkerna inåt land hyser rastande törnskata och är ett tillhåll för jagande eller rastande jordugglor. Närmare skogen, i samband med gläntor och öppna partier häckar nattskär, spillkråka, trädlärka och fältpiplärka. Skogen är också viktig för bivråk och röd glada som båda häckar i området.

Området är också en viktig lokal för andra häckande våtmarks- och landfåglar, och det hyser flera sällsynta arter som t.ex. backsvala, gulhämpling, sävsparv, ängs- och kornspiplärka och kornspärr. Sandhammarens SPA-område ligger i ett av kornspärrs två sista häckningsområden i Sverige och artens bevarande är av stort intresse för det lokala naturvårds-engagemanget. De västra delarna av området har en rik häckfågelfauna förutom Natura 2000-arterna, med lövskogsarter som mindre hackspett, näktergal, härmsångare, trädgårdssångare, svarthätta, grönsångare, stjärtmes och möjligen även nötväcka. De öppna markerna rymmer arter som raphöna, dubbeltrast och törnskata. Längre österut mot Sandhammaren häckar arter som lärkfalk, gråsiska, korp, mindre korsnäbb och stenknäck.

Ingående fågelarter enligt Natura 2000

Följande tabell med utpekade fågelarter inom Natura 2000-området baseras på kunskap från lokala fågelexperter samt inrapporterade fåglar i artportalen 2019. Arternas förekomstform anges liksom deras bevarandestatus inom området. Bevarandestatus indelas i fullgod bevarandestatus (gynnsam bevarandestatus) eller icke fullgod. Bevarandestatusen anses "gynnsam" när: 1. uppgifter om den berörda artens populationsutveckling visar att arten på lång sikt kommer att förbli en livskraftig del av

sin livsmiljö, 2. artens naturliga utbredningsområde varken minskar eller sannolikt kommer att minska inom en överskådlig framtid, och 3. det finns, och sannolikt kommer att fortsätta att finnas, en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer skall bibehållas på lång sikt.

Tabell 1. De fågelarter som ligger till grund för SPA-området Sandhammaren (SPA).

Kod	Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Förekomstform	Bevarandestatus	
				Fullgod	Icke fullgod
A072	Bivråk	<i>Pernis apivorus</i>	Häckare, 2 par		X
A081	Brun kärrhök	<i>Circus aeruginosus</i>	Rastare, 2 par	X	
A094	Fiskgjuse	<i>Pandion haliaetus</i>	Regelbunden rastare, enstaka		X
A193	Fisktärna	<i>Sterna hirundo</i>	Rastare, enstaka		X
A 255	Fältpiplärka	<i>Anthus campestri</i>	Häckare, 1-2 par		X
A 075	Havsörn	<i>Haliaeetus albicilla</i>	Rastare, enstaka ex		X
A 222	Jorduggla	<i>Asio flammeus</i>	Rastare, 1-5 ex..		X
A 191	Kentsk tärna	<i>Sterna sandvicensis</i>	Rastare, 1-20 ex.		X
A037	Mindre sångsvan	<i>Cygnus columbianus</i>	Rastande, 1- 10 ex		X
A157	Myrspöv	<i>Limosa lapponica</i>	Rastare. 10-20 ex.		X
A224	Nattskärva	<i>Caprimulgus europaeus</i>	Häckare, okänt antal		X
A074	Röd glada	<i>Milvus milvus</i>	Häckare, 1-5 par	X	
A194	Silvertärna	<i>Sterna paradisea</i>	Rastare, enstaka ex.		X
A145	Småsnäppa	<i>Calidris minuta</i>	Rastare, 5-10 ex.		X
A195	Småtärna	<i>Sterna albifrons</i>	Rastare, 5-10 ex.		X
A236	Spillkråka	<i>Dryocopus martius</i>	Häckare, 2-5 ex.		X
A246	Trädlärka	<i>Lullula arborea</i>	Häckare, 10-15 par	X	
A338	Törnskata	<i>Lanius collurio</i>	Häckare, 2-3 par. Rastare.		X
A045	Vitkindad gås	<i>Branta leucopsis</i>	Rastare, 10-50 ex.		X

Bevarandesyfte och prioriterade bevarandevärden

Det övergripande bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s Fågeldirektiv.

För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de fåglar som utgjort grund för utpekandet av området. Genom att ha gynnsamt tillstånd bidrar Natura 2000-området till att skapa eller upprätthålla en gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå.

Prioriterade bevarandevärden:

Syftet med Natura 2000-området Sandhammaren är att bevara livsmiljön för de ovan beskrivna fågelarterna. Livsmiljöerna präglas av öppna havsstrandängar och betesmarker, kustnära sanddyner och sandhedar, vassar, kust med grunda fiskrika vatten, sötvatten och grunda våtmarksmiljöer. Vidare

har gammal bland- eller lövskog med gott om död ved och gamla träd samt ett omväxlande landskap med mosaik av öppna marker, skogar och sjöar stor betydelse för vissa arter som t.ex. spillkråka och röd glada. Varje art ska bidra till att upprätthålla gynnsam bevarandestatus inom sin biogeografiska region. Gynnsam bevarandestatus innebär att artens population ska vara säkrad på lång sikt och att deras naturliga utbredningsområde inte minskar. Arternas behov ska tillgodoses i området vad gäller födotillgång och skydd. Vissa arter ska häcka i området.

Motivering:

Sandhammaren består av stora sanddynssystem som till viss del används som betesmark men mestadels består av tall- och ekdominerad skog. Erosion och transport av sand från havet pågår. Läget i det sydöstra hörnet av Sverige innebär att många flyttande fåglar, särskilt vadare, passerar området. Det är ett viktigt område för vissa sällsynta fågelarter som t.ex. fältpiplärka. Kåsebergaåsen och Hammars backar i områdets västra del sluttar brant ner i havet på södra sidan och planar ut mot slätten i norr. Branten höjer sig 30 - 40 m över havet. Åsen är en isälvsavlagring som med sitt omland utgör ett markant inslag i landskapsbilden och saknar motstycke i landet i övrigt. Sandhammaren är, genom sin omfattning och orördhet, unikt i Sverige.

Bevarandemål

Målet är att de ingående arterna i fågeldirektivet ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska.

Arternas livsmiljöer som består av; öppna havsstrandängar och betesmarker, kustnära sanddyner och sandhedar, vassar, kust med grunda fiskrika vatten, sötvatten och grunda våtmarksmiljöer, gammal bland- eller lövskog med gott om död ved och gamla träd samt av ett omväxlande landskap med mosaik av öppna marker, skogar och sjöar, ska finnas kvar eller öka sin areal så att fåglarnas behov av häckningsplatser, föda och skydd tillgodoses. Det ska finnas en rik fisk- och evertebratfauna i havet och på strandängarna. Området ska undgå vidare exploatering.

Framtida uppföljning av planen kan medföra att nuvarande bevarandemål ändras och att nya mål läggs till.

Hot mot Natura 2000-arterna

Nedan listas exempel på reella eller potentiella hot mot områdets bevarandevärden. Både sådana verksamheter eller åtgärder som typiskt sett kan förväntas påverka området och mer generellt formulerade hot utgående från vad som kan motverka bevarandemålen som redovisas. Hoten som anges här påverkar alla eller de flesta av områdets arter. För vissa arter finns även mer specifika hot och de redovisas för varje art under rubriken ”Arter enligt fågeldirektivet”.

Observera att dessa hot ej är föreskrifter som t.ex. för naturreservat utan är tänkt att användas som ett stöd vid tillståndsprövning samt för att påvisa vad som påverkar Natura 2000-området.

De största riskerna för områdets Natura 2000-fågelarter är:

- försämrade eller upphörd hävd av områdets betes- och slåtterängar gör att många fågelarter får minskad tillgång på lämpliga häcknings – eller födosökmiljöer. Arternas krav på stora

sammanhängande hävdade områden gör t ex att flera vadarfågelarter missgynnas av dålig eller upphörd hävd.

- Överbetning så att det inte finns lämpliga boplatser och skydd. En minskning av t.ex. vass eller sävtuvor kan orsaka sämre skydd för häckande fåglar, evertetrater som utgör föda etc.
- För tidigt betessläpp eller slåtter kan påverka häckning negativt genom att bon (ägg eller ungar) förstörs eller att vegetationen blir så nerbetad att det inte finns lämpliga, skyddade tuvor att ha bon i.
- Uppodling av marker är negativt för många arter.
- på grund hög näringsstatus i vattnet, får man igenväxning på havsytan.
- dålig vattenkvalitet, övergödning, syrefria bottenar eller annan skada som gör att födan minskar, både i estuarier, eller habitat växer igen och förloras. Övergödning, grumling och ett minskat siktdjup kan även göra att fåglar får svårare att leta eller fånga föda.
- Hydrologiska förändringar genom t ex regleringar av vattendrag, utdikningar.
- Buskar, träd och andra uppstickande föremål på land i närheten av häckningslokaler kan utgöra utsiktsplatser för rovdjur (kråkor t ex).
- Rovdjurs (räv, mink, kråkfåglar, brun kärrhö, tornfalk m fl) predation på ägg och ungar. etablering av vindkraftverk i anslutning till de delar av området som hyser hävdade strandängar
- Störning på grund av det rörliga friluftslivet.
- Exploatering av häcknings-, vilo- eller födosöksområden genom att ta mark eller vatten - dvs habitat- i anspråk för anläggningar, byggnader eller mänskliga aktiviteter inklusive friluftsliv både i och i närheten av Natura 2000-området. Mänskliga aktiviteter (rörelse, ljud, ljus) kan också vara störande eller skrämmande och därmed göra att fåglar varken nyttjar området där aktiviteten sker eller ett påverkansområde runt omkring detta.
- Sandhammaren med sitt läge, i den sydöstligaste delen av Skåne, är i hög utsträckning en produkt av kustprocesser innefattande strömningsbild och materialtransport. I ett nationellt perspektiv är Sandhammaren unikt och det är därför av största vikt att de naturliga förutsättningar som utgör basen för Sandhammarens existens ej förändras på artificiellt sätt. Anläggningar av olika karaktär i vattnet kan därför på ett menligt sätt inverka på området karaktär och därför även motverka områdets syfte.
- Etablering av vindkraftverk i anslutning till de delar av området som hyser hävdade strandängar. Fåglar riskeras att dödas av rotorblad.
- Olja och andra miljögifter som påverkar fåglar direkt genom förgiftning eller annan skada, eller indirekt genom påverkan på deras föda, t ex fisk och bottenfauna. Även ämnen som används för att bekämpa olja, sk dispergeringsämnen, kan skada havsmiljön.
- Nedskräpning av stränderna.
- Lösspringande hundar.
- jakt på populationer som är vikande, eller jakt i eller i närheten av vilo- och födosöksområden som utförs i sådan omfattning att den har skadlig påverkan på fåglars möjlighet att nyttja ett område.
- fiske som genom ett för stort uttag påverkar mängden av eller kvaliteten på föda negativt. Fåglar kan också fastna och drunkna som bifångst i olika former av fiskeredskap, både aktivt utsatta och spökgarn.

- Risk för fåglar att skadas genom att äta makro- eller mikrokräp istället för naturlig föda och därmed hindras i tillväxten eller skadas genom påverkan på krävan eller andra organ vilket kan leda till att djuret dör.
- Klimatförändringar. Med risk för stigande havsnivåer och ändrade temperaturer kan häckningen i habitatet komma att översvämmas eller förstöras.

Skydd och bevarandeåtgärder

Ingrepp som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd av länsstyrelsen enligt 7 kapitlet 27-29 § miljöbalken. Detta gäller oavsett om ingreppet sker inom eller utanför ett Natura 2000-område. Bevarandeplanen ska också fungera som underlag för bedömningen av om tillstånd behövs och om tillstånd kan ges.

Vid genomförandet av fågeldirektivet utgår man från att alla verksamheter som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd. Enligt övergångsbestämmelserna krävs inte ett sådant tillstånd för verksamheter som påbörjats före 1 juli 2001 under förutsättning att de vid denna tidpunkt hade tillstånd enligt 9 eller 11 kap miljöbalken (eller motsvarande äldre bestämmelser). De tillståndsgivna verksamheterna skyddas av rättskraften i tillståndet. Syftet med övergångsbestämmelserna var inte att undanta tillståndskravet för framtida förändringar av befintliga verksamheter utan man ville undvika en obligatorisk omprövning av samtliga verksamheter som bedrevs 1 juli 2001. Vid ändringar av verksamheter och vid nyanläggning aktualiseras dock tillståndsplikten.

Staten har det övergripande ansvaret för skötseln av Natura 2000-områden och för att bevarandemålen ska uppnås. En förutsättning för att nå målen är ett gott samarbete mellan staten och den eller dem som äger eller brukar marken. Om skötseln av ett Natura 2000-område orsakar merkostnader för en markägare eller arrendator kan ersättning eventuellt fås, till exempel miljöersättning för betesmarker. Markägaren kan även skriva skötselavtal med Länsstyrelsen.

Markägare kan eventuellt få rätt till ersättning om **tillstånd inte kan ges** och Natura 2000 innebär avsevärda begränsningar i pågående markanvändning inom den berörda delen av fastigheten. Ersättning ges dock inte i alla fall t.ex. inte om man blivit nekad att uppföra byggnationer inom Natura 2000-områden. Om skog ska ersättas vill Naturvårdsverket att all skog inom Natura 2000-området ersätts samtidigt så att inte Natura 2000-området har ersatts i vissa delar och inte i andra. Miljöersättning inom betesmarker anses också vara en form av ersättning.

På grund av att fornlämningar finns i området måste alla åtgärder som skulle kunna ha en inverkan på dessa först samrådats med kulturmiljöenheten på Länsstyrelsen Skåne. Exempel är åtgärder så som slyuppdatering eller markberedning.

Bevarandeåtgärderna består av befintliga och eventuellt planerade områdesskydd, restaureringsåtgärder, som vanligtvis är större engångsåtgärder, och löpande skötsel.

Skydd och reglering

Sandhammaren blev naturreservat 1987 och enligt föreskrifterna är det förbjudet att: utföra åtgärd som förändrar områdets topografi och landskapets allmänna karaktär, bedriva täktverksamhet, avstycka tomtmark inom fastigheter eller samfälligheter, uppföra stängsel eller

hågnad i syfte att hindra allmänhetens tillträde, plantera eller så träd och buskar, avverka eller röja i träd- eller buskbevuxna områden, använda handelsgödselmedel eller andra växtnäringssämnen m.m.

Generellt jaktförbud gäller inom reservatet under helgdagar samt efter klockan 12 lördagar.

Viltvårdande insatser skall ske i samråd med förvaltaren.

För att bevara sanddynerna måste man kunna avverka och röja i området. Synen på skyddsskog, dvs planterade tallområden för att hindra sandflykt, har moderniserats under åren och idag anses behovet vara stort för att ha sandblottor i dessa sandiga miljöer samt att hålla sanddyner öppna.

Länsstyrelsen anser inte att de nödvändiga bevarandeåtgärderna är reglerade i Sandhammaren och behov finns för att ändra föreskrifter och skötselplan.

Prioriterade bevarandeåtgärder

-Fortsätta regelbundna röjningar och gallringar av skogen krävs. Tallskogen i Sandhammaren och Hagestad bör gallras eller röjas där befintliga gläntor med ljunghed och borsttåtelhed växer igen samt där sandblottor finns eller behövs i framtiden.

-Hävd på betesmarkerna måste fortsätta och ohävdade betesmarker börjas betas. Nötkreatur är särskilt lämpliga som betesdjur i häckningsområden. Deras sätt att beta ger en struktur på vegetationen som gör det lättare för fåglar att gömma bon. Nötkreatur rör sig heller inte lika mycket som andra djurslag och tenderar därför inte att skada så många bon.

-Naturvårdsbränningar på våren kan få bort tät fältförna på ställen där det är lämpligt att bränna.

Restaureringsåtgärder

Under hösten 2015 startade ett omfattande arbete med att öppna upp tallskogen i Hagestad genom projektet Sand Life (Länsstyrelsen). Stora gläntor skapades där det tidigare växte huvudsakligen bergtall och tallskog men också björk. I första steget avverkades träden och fördes ut ur området. Senare har man dragit upp stubbarna. Dessa låg och torkade under minst ett halvår innan de krossades till värmevlis. I det sista steget grävde man ner det översta förnalagret i delar av gläntorna för att skapa ytor med bar sand.

Projektet har även arbetat i de områden där man idag har kvar lite av de öppna, sandiga gläntorna och där dynerna är högre. Friställning av gamla spärrgreniga tallar och skapande av mer öppenhet och bar sand har utförts. Nere vid havet öppnades ett område upp som ska få utvecklas till kustnära urkalkade permanenta sanddynor med kråkbär (2140) med ett antal mindre sandgropar. Projektet har lett till att bl.a. fältpiplärkan har haft flera lyckade häckningar på de nyröjda ytorna och en hel del naturtyp med 2140 har redan utvecklats.

För att bevara och utveckla naturvärdena i den sandiga betesmarken vid Backåkra har projektet Sand Life under åren 2015 - 2018 skapat solvarma öppna gropar. Det sker genom att gräva upp mindre ytor av bar sand. Många sandlevande insekter har behov av sandblottor för att bygga bo.

En mindre talldunge i områdets sydöstra del har också avverkats och genom att stubbarna dras upp skapades mer betesmark med sandblottor. Då bildas solvarma gläntor som kontrast till den mörkare och fuktigare marken i skogen. Det gynnar insektslivet som i sin tur ger bättre förutsättningar för fåglar som nattskärar och trädlärka.

I Hagestad började redan innan projekt Sand Life arbetet med att öppna upp sanddynerna närmast havet. Istället för bergtall och buskar ska området vid havet präglas av öppna, vegetationsklädda dynen. Närmast havet ska strandråg och sandrör få dominera och i det flacka området innanför dynen är målbilden en mosaik av blomstrande sandhed och bar sand.

Under 2015 - 2018 fortsatte Projekt Sand Life röjningarna vid havet men arbetade också med att skapa öppna ytor i tallskogen.

Naturreservatet Hagestad Järarna är till stora delar täckt av tallskog. För att sandmarkernas djur och växter ska trivas måste mer ljus och värme nå ner till marken i de trädklädda dynerna. I naturreservatets tallskog har projekt Sand Life öppnat upp solvarma gläntor genom att ta bort träd och buskar inkl. rötterna och grävt sandblottor. För att skapa ännu bättre förutsättningar för sandmarkens arter kommer området även att naturvårdsbrännas. Denna del av reservatet har stängslats in och hålls i framtiden betat.

Löpande skötsel

Fortsatta regelbundna röjningar och gallringar av skogen krävs. Tallskogen i Sandhammaren och Hagestad bör gallras eller röjas där befintliga gläntor med ljunghed och borsttåtelhed växer igen.

Naturvårdsbränningar på våren kan få bort tät fältförna på ställen där det är lämpligt att bränna. I fuktiga sänkor, nära strandlinjen, finns sumplövskogar med framförallt al och björk. Dessa områden skall bibehållas och utvecklas fritt mot ett naturskogstillstånd.

Plockhuggning av tall kommer att ske så att eken på sikt kan dominera i området.

Vissa delar av området kan med fördel betas. Ohävdade betesmarker stängslas, betas och röjs. Bete behövs bl.a. i rasbranterna mellan Kåseberga och Löderups strandbad samt i Hagestad Järarnas naturreservat.

Även efter sandlife måste man fortsätta att göra sandblottor och regelbundet underhålla befintliga sandblottor så att de inte växer igen. Fältpiplarkans goda resultat med lyckade häckningar måste fortsätta.

Uppföljning

Uppföljning av naturtyper och arter inom Natura 2000-områdena kommer att ske med omdrev vart 6:e eller 12:e år beroende på naturtyp och art. Vissa delar av uppföljningen, som t.ex. areal är obligatoriska medan andra delar kan väljas av länsstyrelserna själva. Mer information om enskild naturtyp/art finns på Naturvårdsverkets hemsida.

Arter enligt fågeldirektivet

Bivråk, *Pernis apivorus* - A072

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

I södra Sverige är bivråkens optimala miljö ett småbrutet blandskogslandskap i närheten av en sjö eller något vattendrag. Förekomsten av äldre och luckrika skogsbestånd, gärna omväxlande med naturbetesmarker och med ett stort inslag av bryn gynnar förekomsten av getingar vars larver bivråken föder upp sina ungar med. Under försommaren är förekomst av äldre lövträdsrik skog, fuktskog, kärr och andra våtmarker fördelaktigt för arten då äldre fåglar under denna årstid ofta livnär sig på småfågelungar, grodor, humlelarver och puppor. Arten är rödlistad NT (Nära hotad)

Artspecifika bevarandemål

Målet är att bivråken ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Bivråkens livsmiljö för födosök med betesmarker och brynmiljöer ska finnas kvar eller öka sin areal så att dess behov av föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

Brist på insektsrika biotoper med många sociala bi- och getingsamhällen.

Artspecifika bevarandeåtgärder

För arten är det viktigt att utföra åtgärder som bevarar mosaiken med lövskog/lövsumpskog, strandsnårskogar med sälk och öppna hävdade områden.

Brun kärrhök, *Circus aeruginosus* - A081

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Brun kärrhök häckar sällsynt i området under maj-augusti. Den förekommer även som rastfågel. Den är starkt knuten till vassrika eutrofa vattenområden och behöver en rik tillgång på vass för att bygga sitt bo i. Brun kärrhök jagar fågelungar, smågnagare och ibland även fisk och ägg. Jaktutflykter över åker- och ängsmark kan utsträckas åtskilliga kilometer från boplatsen. Arten är bedömd som livskraftig (LC).

Artspecifika bevarandemål

Målet är att brun kärrhök ska finnas i området men den har ett krav på häckningsmiljö som inte är förenligt med andra prioriterade arter. Arten ska främst kunna använda området för födosök.

Artspecifika hot

Ur en nationell synvinkel finns inget direkt hot mot beståndet. Minskad tillgång på bladvass kan försämra artens möjligheter att hitta bra boplatser.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Arten har delvis andra krav på livsmiljö än de arter som prioriteras i detta Natura 2000-område. Inga särskilda åtgärder bedöms därför kunna utföras för den. Ny kunskap kan göra att särskilda åtgärder behövs utföras.

Fiskgjuse, *Pandion haliaetus* - A094

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Fiskgjusen häckar i anslutning till vatten över större delen av landet dock inte inom området. Området nyttjas för att rasta i samt som födosöksområde under häckningstiden april-september. De bygger vanligen sitt stora risbo i toppen av en plattkronad, kraftig tall med utsikt över omgivningen. En majoritet av boplatserna påträffas i anslutning till sjö, vattendrag eller kust. De lever enbart av fisk och är därför beroende av tillgång till öppet vatten. Arten är bedömd som livskraftig (LC).

Artspecifika bevarandemål

Målet är att fiskgjusen ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Fiskgjusens livsmiljö för födosök i anslutning till sötvatten ska finnas kvar eller öka sin areal så att dess behov av föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

Tillgången på lämpliga boplatser är begränsande. Grumling och förurning av vattenområden och mänsklig störning av arten är andra hot.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Äldre träd, lämpliga för boplacering, bör medvetet sparas. Likaså bör boplatzformar sättas upp.

Fisktärna, *Sterna hirundo* - A193

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Fisktärnan häckar över hela landet, dock ej i Sandhammaren, och är något av en opportunist när det gäller valet av boplatser. Den häckar vid insjöar och dammar likväl som i kustområden men även i hamn- och industriområden. De häckar som enstaka par eller i små kolonier. Fisktärnor kan röra sig långt bort från sina häckningsplatser för att leta föda. Arten har ökat de senaste 30 åren och är stabil över den senaste tioårsperioden. Arten är bedömd som livskraftig (LC).

Artspecifika bevarandemål

Fisktärnan ska fortsätta att rasta i området under flyttningsperioderna.

Artspecifika hot

Båttrafik och friluftsliv kan medföra störningar under häckning. Dålig hävd och igenväxning liksom dikning och torrläggning av våtmarker kan leda till att viktiga häckningsplatser försvinner. Rovdjur, som mink, kan leda till att kolonier försvinner. Minskad konnektivitet genom exploatering av viktiga häckningsområden.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Skydda och upprätthålla bevarandevärdena i de livsmiljöer där arten häckar.

Fältpiplärka, *Anthus campestris* - A255

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

I Sverige häckar de flesta fältpiplärkorna i kustnära områden på sanddynor och sandhedar, men i Skåne också på t.ex. torra åkrar. Vegetationen får inte var heltäckande, utan nakna sandtor måste finnas tillgängliga. Ett gemensamt drag för fältpiplärkans livsmiljöer är att de utgörs av successionsstadier som är beroende av ständiga störningar för att inte växa igen och försvinna. Närmast kusterna ombesörjes detta av vind och vatten medan det vid inlandslokaler krävs aktivt jordbruk med betande djur eller – som fallet är vid Ravlunda, Revingehed och Rinkaby i Skåne – av körning med militära pansarfordon. Fältpiplärkan häckar numera i östra Skåne från nordost om Rinkaby till Ystad, främst i kustnära områden. Dessutom finns något enstaka par i Vombsänkan. Efter restaureringar av dynområden i Sandhammaren så har fältpiplärkan lyckats med häckningar (1-2). Arten är bedömd som starkt hotad (EN) och rödlistad.

Artspecifika bevarandemål

Målet är att fältpiplärkan ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Fältpiplärkans livsmiljö för häckning på kustnära sanddynor och sandhedar ska finnas kvar eller öka sin areal så att dess behov av häckning, föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

Förstörelse av häckningsmiljöer genom tallplantering, igenväxning och exploatering genom bebyggelse av marker längs kusten. Förändring av florin i sandmiljöer på grund av ökat kvävenedfall som gör att häckningslokaler får invandrande högrörtvegetation och att de förbuskas. Den viktigaste orsaken är dock sannolikt ändrade förhållanden längs flyttningssvägarna och/eller i vinterkvarteren området söder om Sahara där perioder av extrem torka kan ha spelat en roll men även en ökad exploatering och ökad befolkningsmängd.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Restaurering av tidigare kända häckningsplatser samt löpande skötsel för att bevara dem i området.

Havsörn, *Haliaeetus albicilla* - A075

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Havsörnen är till stor del knuten till vatten för sitt näringssök (havsmiljö, större insjöar, och vattenmagasin). Under häckningssäsongen är fisk den dominerande födan, men den tar även fågel och medelstora däggdjur. Under övriga delar av året dominerar fågel och fisk, där andelen kadaver är förhållandevis stor. De bygger stora, omfångsrika och tunga bon och kräver därför kraftiga träd (i första hand tall) för boets placering. Botrådets medelålder längs ostkusten är minst 160 år. Arten är rödlistad som NT (Nära hotad)

Artspecifika bevarandemål

Målet är att havsörnen ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Havsörnens livsmiljö i anslutning till vatten ska finnas kvar eller öka sin areal så att havsörnens behov av föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

Det finns ”nya” miljögifter som åter kan förvärra situationen. T.ex. vet man ännu inte hur och om bromerade flamskyddsmedel påverkar organismerna i havsmiljön. Exploatering av häckningsområden genom skogsbruk, fritidsbebyggelse, vindkraftverk etc.

Ökad tillgänglighet och störningar vid bona (nya skogsbilvägar och andra vägar, fler fritidsbåtar, snöskotrar, ökat friluftsliv, det fria fisket i fjällen etc.). Illegal förföljelse som fortfarande förekommer. Ett högst tänkbart framtida hot är bristen på lämpligt botråd.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Havsörn rastar endast i området, den häckar inte här. Boplatser för havsörn bör alltid skyddas från skogsbruksåtgärder genom naturvårdsavtal eller liknande.

Under häckningsperioden 1 januari–15 augusti bör ingen avverkning eller annan störande verksamhet ske närmare än 500 m från boplatser. Skogsbilvägar, vandringsleder eller raststugor bör ej anläggas närmare än 500 m. Vid slutavverkning bör en skyddszon på 100 m runt boplatserna lämnas intakt. För att trygga en succession av lämpligt botråd för kommande generationer av havsörnar behöver ett betydligt större antal s.k. evighetsträd sparas vid avverkningar redan idag.

Jorduggla, *Asio flammeus* - A222

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Jordugglan är en mycket sällsynt häckfågel i Skåne och i Sandhammaren rastar den och enstaka år övervintrar den. Jordugglan är knuten till öppna marker och häckar i flera olika miljöer, större myrar eller mossar, hedar, strandängar, kalhyggen, i unga granplanteringar, kraftledningsgator i skogsmark, på öar i kalskärsregionen, i områden med extensivt utnyttjade fuktiga betesmarker och på nedlagd jordbruksmark samt i större kärrmarker med torrare partier. Jordugglans föda utgörs nästan enbart av smågnagare, främst sork. Den jagar under dygnets alla timmar. Under vår- och höststräcken kan de ses jaga över öppna ängs- och betesmarker i området. Arten är bedömd som livskraftig (LC).

Artspecifika bevarandemål

Målet är att arten ska fortsätta att rasta och övervintra i området. Målet är att jordugglan ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Jordugglans livsmiljö med öppna marker ska finnas kvar eller öka sin areal så att havsörnens behov av föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

Den omfattande utdikning av våtmarker som skett i södra Sverige sedan mitten av 1800-talet har minskat utbudet av lämpliga häckningsbiotoper. De uteblivna eller starkt reducerade smågnagartopparna i Norrland alltsedan mitten av 1980-talet är den företeelse som starkast har påverkat den svenska jordugglestammen negativt, med allt färre häckande par och en allt sämre rekrytering.

Artspecifika bevarandeåtgärder

-

Kentsk tärna, *Sterna sandivicensis* - A191

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Kentsk tärna häckar i kolonier, oftast tillsammans med skrattnås, längs havskuster på störningsfria låga, sandiga öar utan högre vegetation. Arten är en relativt ny fågelart i Skåne och häckade i början av 1900-talet på Måkläppen men kolonien flyttade därifrån till Foteviken och fanns där fram till slutet av 1970-talet och häckar nu oregelbundet. Födan består huvudsakligen av fisk som fångas på större djup än vad som är regel bland övriga svenska tärnor. De vuxna fåglarna flyger regelmässigt upp till 20–30 km från häckplatserna för att fiska. Kentsk tärna rastar numera bara i Sandhammaren. Den födosöker fisk till havs. Arten har under de senaste 30 åren minskat kraftigt längs den svenska kusten. Arten är bedömd som sårbar (VU) och rödlistad.

Artspecifika bevarandemål

Målet är att Kentsk tärna fortsätter förekomma som rastande men det ska finnas förutsättningar för arten att återkomma som häckfågel.

Artspecifika hot

Arten är extremt känslig för störning under häckningen. Störning i form av ökad båttrafik, expanderande friluftsliv, handredskapsfiske och fritidsfiske. Det finns exempel på att ett enda besök under häckningstid gjort att fåglarna övergett kolonin. Minskning av fiskarter viktiga som föda. Minskning av skrattnåsar som arten häckar tillsammans med. Förekomst av mink eller andra rovdjur. Massförekomst av trådalger i födosöksområdena som försvårar fiskfångst. Exploatering i eller i närheten av rast- häcknings- och fiskeplatser. Igenväxning kan leda till att viktiga häckningsplatser försvinner. Spridning och ackumulering av miljögifter i havsmiljön.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Möjliga häckningsområden bör skyddas från mänskliga aktiviteter genom införande av beträdnadsförbud eller andra begränsningar av friluftslivet. Bevarande av bytesfiskars lek- och uppväxtområden och därigenom en riklig födotillgång. Ingen exploatering i eller i närheten av områden där arten häckar och rastar.

Mindre sångsvan, *Cygnus columbianus* – A037

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Mindre sångsvan är den minsta holarktiska svanen. Den mäter 115–150 centimeter på längden. Till utseendet liknar den sångsvanen. I adult dräkt har den en helvit fjäderdräkt, svarta ben och gul näbbrot. Den är dock mindre, har kortare hals och har en rundare kroppsform. Näbben är färgad svart mot spetsen.

Hela häckningsområdet ligger i norra Ryssland. På hösten flyttar dessa fåglar över Vita havet och Östersjön söderut och övervintrar vid Nordsjöns kuster, i England och Irland. Mindre sångsvan livnär sig av vattenväxter och gräs. När ungarna matas spelar i början också insekter en viktig roll. Utanför häckningstiden är mindre sångsvanen mycket sällskaplig, men under häckningen avgränsar de sina revir.

Artspecifika bevarandemål

Målet är att mindre sångsvan ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Den mindre sångsvanens livsmiljö för rastning och födosök i grunda vegetationsrika vatten ska finnas kvar eller öka sin areal så att dess behov av föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

Arten har ett stort utbredningsområde och en stor population med stabil utveckling. Utifrån dessa kriterier kategoriserar IUCN arten som livskraftig (LC). Ingen hotbild finns för närvarande.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Områdena bör ses över regelbundet och anpassas efter eventuella ändringar i hur de nyttjas av sångsvanar och andra andfåglar. I vissa fall kan det vara motiverat att lämna spannmål för att styra svanarna, och på det viset minimera skador på jordbruket.

Myrspov, *Limosa lapponica* - A157

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Myrspov häckar i lågfjällområden. Under rastningen söker den sig till kuster med grunda våtmarksmiljöer utan högre vegetation. Den ses i Sandhammaren vid lågvatten från mars till maj och åter under juli till september. 10–20 ex har påträffats i området samtidigt. Enstaka fåglar har även övervintrat i området. Arten är rödlistad som sårbar.

Artspecifika bevarandemål

Myrspov ska förekomma som rastande.

Artspecifika hot

Myrspov är mest känslig under häckning, och eftersom den bara rastar i Sandhammaren finns inget direkt hot.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Nattskärra - *Caprimulgus europaeus* (A224)

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Nattskärnan är den enda nordeuropeiska representanten för en stor grupp av nattaktiva, insektsätande fåglar. Dagtid sitter nattskärnan inaktiv och förlitar sig på sin kamouflagefärgade dräkt för att undgå upptäckt. Nattskärnan är under häckning och näringssök hänvisad till öppna eller glest trädbeväxta miljöer. Inom huvuddelen av det svenska utbredningsområdet är gles talldominerad skog och hyggen (>2 ha) de dominerade häckningsbiotoperna. Uppskattningsvis finns mer än 90 % av det samlade beståndet i den typen av miljöer. De bästa reviren finns i områden med varierat landskap och gynnsamt lokalklimat, ofta i gles hedtallskog eller hållmarkstallskog men i sydligaste Sverige finns en betydande del av beståndet (ca 50 %) i löv- och blandskog. Nattskärnan anländer till Sverige i slutet av maj eller i början av juni. Nattskärnorna lämnar landet redan i augusti-september. Nattskärnan har liksom tornseglaren ett mycket stort gap.

Födan utgörs främst av nattaktiva fjärilar, skalbaggar, tvåvingar och andra insekter - nattskärnan är opportunist och utnyttjar de mest talrika bytesdjuren. Nattskärnan kan födosöka i många olika miljöer, t.o.m. över öppet vatten och öppna ängsmarker. Nattskärnan är en långdistansflyttare som övervintrar i Afrika söder om Sahara.

Artspecifika bevarandemål

Målet är att nattskärnan ska fortsätta häcka i området och förekomma i livskraftiga populationer. Dess utbredningsområde ska inte minska. Nattskärnans livsmiljö bestående av öppna eller glest trädbeväxta miljöer ska finnas kvar eller öka sin areal så att trädlärkans behov av häckningsplatser, föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

I skogslandskapet handlar hoten mot nattskärna om negativa förändringar i form av gradvis allt tätare bestånd, en kraftigt ökad andel gran på tallens och lövskogens bekostnad samt omfattande skogsdikning som lett till att många områden med lågproduktiva skogliga impediment omvandlats till täta produktionsbestånd. Som en viss ersättning för forna tiders öppna skog har vi fått det storskaligainförandet av kalhyggesbruket (med eller utan lämnade överståndare) som skapat viktiga, om än relativt kortlivade, ersättningsmiljöer för nattskärna och flera andra arter, i form av hyggen och unga planteringar. Hyggen utnyttjas normalt 7-10 år efter avverkning, d.v.s. fram tills det att plantorna vuxit sig så stora att marken helt skuggas ut. I takt med att variationen och småmiljöerna i landskapet försvinner blir det allt svårare för nattskärnan. Möjligheterna att opportunistiskt utnyttja svärmande insekter i olika miljöer är så gott som helt borta i dagens ensartade skogslandskap.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Det innebär bortröjning av lövuppslag och gallring för att förhindra att skogen ska bli för tät och fuktig. För att skapa jordblottor och lämpliga boplatser krävs det i många fall markberedning och bekämpning av kruståteluppslag. Det kan även innebära en aktiv landskapsplanering av skogsbruksåtgärderna för att få en rotation av kalhyggen, tallplanteringar och uppväxande skog av

olika ålder och med olika beståndstäthet över större områden. Dogmen om fri utveckling inom naturvården i skogen är ett direkt hot mot nattskärnan.

Röd glada, *Milvus milvus* - A074

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Röd glada häckar gärna i omväxlande landskap med mosaik av öppna marker och skogar och de har en förkärlek till att häcka nära sjöar. I Natura 2000-området häckar några par i dungar och kanten av skogspartier i och i anslutning till området. Den har brett och varierat födoval. Området utnyttjas för födosök under hela året. Rödgladan drar mycket starkt nytta av jordbruksaktiviteter som vallslåtter och skörd, och jagar ofta över traktorerna. Äldre fåglar är till stor del stannfåglar, medan majoriteten av ungfåglarna flyttar mot sydväst och övervintringsområden i främst Frankrike. Arten är inte rödlistad.

Artspecifika bevarandemål

Målet är att röd glada ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Den röda gladans livsmiljö med omväxlande landskap med mosaik av öppna marker, skogar och sjöar ska finnas kvar eller öka sin areal så att den röda kärrhökens behov av häckningsplatser, föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

För närvarande finns goda bestånd av arten i landet och då framför allt i Skåne, liksom på Kristianstadsslätten. För närvarande verkar förändringarna i markanvändning gynna rödgladan i Sverige. Rödgladan hör till de arter som ibland förolyckas i vindkraftverk, kraftledning.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Inga speciella åtgärder krävs för närvarande men kända bon bör rapporteras så de kan uppmärksammas vid till exempel avverkningsanmälningar.

Silvertärna, *Sterna paradiseaea* - A194

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Silvertärna rastar sällsynt i Sandhammaren under april - maj. Arten kräver tillgång på fiskrika, grunda kustområden samt till störningsfria häckningsplatser. Arten livnär sig inte bara på fisk utan även på insekter som kan fångas nära vattenytan eller i luften. Arten är ej rödlistad.

Artspecifika bevarandemål

Arten ska förekomma som rastande.

Artspecifika hot

Störning i form av ökad båttrafik och expanderande friluftsliv. Ohävd och igenväxning kan leda till att viktiga häckningsplatser försvinner. Spridning och ackumulering av miljögifter i havsmiljön. Etablering av vindkraftverk.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Röjning eller hävd för att förhindra igenväxning i viktiga häckningsmiljöer. Möjliga häckningsområden bör skyddas från mänskliga aktiviteter genom t ex beträdnadsförbud eller andra begränsningar av friluftslivet. Bevarande av fiskars uppväxtområden och därigenom en riklig födotillgång. Etablering av t ex vindkraftverk vid kända kolonier kan vara ett hot.

Småsnäppa, *Calidris minuta* – A145

Arternas förekomster är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Småsnäppan är en arktisk art som rastar i området, framförallt på sin väg tillbaka till övervintringsområdena, då den oftast kan ses tillsammans med kärrsnäppor. Småsnäppan lever huvudsakligen på havsstränder. Arterna är klassad inom kategorin ”ej tillämplig” (NE).

Artspecifika bevarandemål

Småsnäppa ska förekomma som rastande.

Artspecifika hot

-

Artspecifika bevarandeåtgärder

-

Småtärna, *Sterna albifrons* - A195

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Småtärnan är minst av Europas tärnor. Den häckar i små kolonier vid flacka och sandiga kuster upp längs Östersjökusten, framförallt i de södra delarna, liksom längs västkusten samt sparsamt i inlandet. Den är snäv i sitt val av häckningsområden och vill ha låglänta, vegetationsfria stränder med sandstrand, sand- eller grusrevlar, skalgrusbankar eller ruderatmarker nära grunda fiskrika kustområden där de livnär sig på småfisk och kräftdjur. Arten rastar bara i Sandhammaren. Arten är bedömd som sårbar (VU) och rödlistad.

Artspecifika bevarandemål

Målet är att småtärna ska finnas i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. småtärnans livsmiljö för rastning och födosök vid grunda fiskrika kustområden ska finnas kvar eller öka sin areal så att dess behov av föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

Störning i form av badturism, expanderande friluftsliv, handredskapsfiske och fritidsfiske, lösspringande hundar samt båttrafik inom eller i närheten av häckningsområden. Igenväxning och

exploatering, speciellt av ruderatmark, kan leda till att viktiga häckningsplatser försvinner. Ökad predation av trutar och kråkfåglar. Spridning och ackumulering av miljögifter i havsmiljön.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Möjliga häckningsområden bör skyddas från störning av människor genom beträdnadsförbud eller andra begränsningar av friluftslivet. Båttrafik i närheten av häckningsområden bör begränsas. Igenväxning av viktiga häckningsmiljöer bör förhindras. Begränsning av bopredatorer såsom trutar och kråkfåglar i häckningsområden kan behöva göras. Bevarande av fiskars uppväxtområden och därigenom en riklig födotillgång. Det är vidare viktigt att småtärnans fiskevatten hålls fria från utsläpp av kemikalier.

Spillkråka, *Dryocopus martius* - A236

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Spillkråkan häckar i Sandhammaren. Spillkråkan förekommer tämligen allmänt till sparsamt över hela Sverige. Sedan slutet av 1990-talet fram till 2014 har spillkråkan minskat med 20-30%. Spillkråkan lever i barr- eller blandskog men även i ren lövskog (t.ex. bokskog). De tätaste populationerna förefaller finnas i äldre, variationsrik blandskog med gott om död ved och gamla träd. Förekommer till och med i områden med ganska intensivt skogsbruk och stor utbredning av kalhyggen, men är alltid beroende av grova träd för häckningen. Så länge det finns tillgång till dessa inom reviren tycks mer eller mindre stora inslag av kalhyggen inte utgöra något problem. Mejslar på våren (mars-maj) ut ett stort bohål i levande eller döda träd med stamdiameter på minst 30-40 cm i brösthöjd. Häckar relativt ofta även i gamla bohål. Födosöker ofta lågt i träd, på stubbar m.m. (gärna i rotrötad gran efter hästmyror), inte sällan på kalavverkade ytor. Vanligtvis stannfågel inom reviret året om. Vissa år sker tendenser till flyttningsrörelser. Viktigaste predatorer är mård (särskilt ungar i boet) och duvhök. Spillkråkan är rödlistad som nära hotad (NT).

Artspecifika bevarandemål

Målet är att spillkråka ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Spillkråkans livsmiljö med gammal bland- eller lövskog med gott om död ved och gamla träd ska finnas kvar eller öka sin areal så att spillkråkans behov av häckningsplatser, föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

Även om arten klarar sig i områden med intensivt trakthyggesbruk är modernt skogsbruk det största hotet, med korta omloppstider och täta, homogena ungskogar. Den bör också vara missgynnad av de allt tätare skogarna, efter hand som spåren av skogsbeten och extensiva plockhuggningar försvinner. En viss kompensation för spillkråkan utgör det ökade födounderlag av vissa myror (främst hästmyror) som blir följderna av hyggesbruk och ökad tillgång på varma hyggeskanter och bryn. Skogsbruket i södra delen av landet bedrivs på de flesta områden så att spillkråkan kan fortleva (stor andel privata skogsägare, snabb tillväxt på skogen, varierande trädslagssammansättning etc.). Inom vissa områden finns dock troligen brist på lämpliga (framför allt grovstammiga) boträd varvid häckningen måste ske i samma träd flera år i följd. Detta kan innebära ökad risk för boplundring av mård, som uppenbarligen lär sig var äldre bohål finns. Den sentida minskningen är oroande, liksom den glesa förekomsten i Norrland. Spillkråkan missgynnas troligen starkt vid stubbrytning.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Asp eller döende träd sparas. Sumpgranskog, vilka i allmänhet har en lång kontinuitet och består av olikåldriga träd, ska lämnas intakta. Död ved, även i anslutning till hyggen, är viktiga födosöksplatser och kvarlämnade högstubbar är därför positivt.

Trädlärka, *Lullula arborea* – A246

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

I Sandhammaren häckar trädlärkan. Trädlärkan häckar i torr och öppen skogsmark, ofta i anslutning till gläntor och odlingar, på sandig eller bergig hedmark, på hedartade hyggen med frötallar samt vid gamla grustäcker. Fågeln häckar på marken i cirka 2 veckor fr.o.m. april. Det är inte ovanligt att trädlärkan får två kullar under samma år; den första i april och den andra i juni. Födan består mest av insekter men även frön förekommer.

Trädlärkan är en flyttfågel som återvänder till Sverige i mars – april och flyttar söderut i slutet av september – oktober.

Trädlärkan är i dagsläget inte rödlistad. Beståndet har i 30 år ökat med 100 – 200 %, men trenden har stabiliserats under de senaste 10 åren.

Artspecifika bevarandemål

Målet är att trädlärkan ska fortsätta häcka i området och förekomma i livskraftiga populationer. Dess utbredningsområde ska inte minska. Trädlärkans livsmiljö bestående av torr och öppen skogsmark, sandiga hedmarker och hedartade hyggen med frötallar ska finnas kvar eller öka sin areal så att trädlärkans behov av häckningsplatser, föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

Att arten vid en eventuell andra häckning häckar sent gör att den kan vara känslig för störning, t.ex. från nötkreatur, så sent som i juni.

Igenväxning och igenplantering av artens livsmiljöer är stora hot för artens fortlevnad.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Inga artspecifika bevarandeåtgärder bedöms för närvarande krävas utöver sådana generella åtgärder som förhindrar att artens livsmiljöer växer igen.

Törnskata, *Lanius collurio* - A338

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Törnskata häckar i Sandhammaren. Häckningsplatserna utgörs av öppna mosaikartade marker med rik insektsförekomst på varma, solbelysta lokaler. Häckningslokalerna kräver god tillgång till attraktiva insektsmiljöer i form av blommande och bärande buskar (t.ex. nypon, slån eller björnbär) i

kombination med öppna partier, t.ex. kortbetade gräsytor. Vid häckning bildar fågelparen revir, och boet byggs i lämpliga buskar med en höjd på ca 0,5 – 2 m. Vid mänsklig störning kan arten under äggläggning överge boet, och bopredation är en vanlig orsak till att häckning misslyckas (30 – 50 % av alla bon predatoras). Födan utgörs huvudsakligen av stora insekter, men sällsynt även smågnagare och småfåglar. Arten övervintrar i södra Afrika. Törnskata är i dagsläget inte rödlistad.

Artspecifika bevarandemål

Målet är att törnskata ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Törnskatans livsmiljö för häckning och födosök med insektsrika, blomrika och omväxlande gräsmarker ska finnas kvar eller öka sin areal så att dess behov av häckningsplats, föda och skydd tillgodoses. I livsmiljön ska det också finnas buskar som lämpar sig väl för arten att häcka i.

Artspecifika hot

Ett indirekt hot mot törnskatan är brist på blommande växter. En hög artdiversitet och stor mängd av blommande växter är kopplat till rik insektsförekomst, vilket är en nödvändighet för att törnskatan ska kunna genomföra lyckade häckningar.

Närliggande kråkfågelkolonier har en stark negativ inverkan på törnskatans häckning. Kråkfåglar plundrar ofta törnskators bon, och som ett resultat av detta är det inte ovanligt att törnskator väljer bort lämpliga bon om det finns mycket kråkfåglar i närheten.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Vid återupptagen hävd och röjning ska en del buskar, ex. hagtorn, slån och nypon, som fungerar som häckningsplatser, sparas.

Vitkindad gås, *Branta leucopsis* - A045

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Vitkindad gås rastar i Sandhammaren. Den vitkindade gåsen häckar annars på små, flacka öar där den är skyddad från marklevande rovdjur. Arten fordrar stora, öppna gräsbevuxna ytor för sitt födosök, främst strandängar med kortvuxen eller kortbetad gräsvegetation. Den kräver rast- och övervintringslokaler med gott om lämplig föda (främst gräs) samt möjlighet att övernatta ute på vatten. Arten är inte rödlistad.

Artspecifika bevarandemål

Målet är att den vitkindade gåsen ska finnas kvar i livskraftiga populationer och dess utbredningsområde ska inte minska. Vitkindad gås livsmiljö med öppna gräsbevuxna strandängar ska finnas kvar eller öka sin areal så att den vitkindade gåsens behov av föda och skydd tillgodoses.

Artspecifika hot

För närvarande finns inget uppenbart hot mot arten och den svenska populationen fortsätter att växa i storlek. Nya häckningslokaler har påträffats kontinuerligt de senaste 20 åren. Konflikter med jordbruket uppstår dock tidvis i områden som hyser starka häckningsbestånd och/eller stora mängder rastande vitkindade gäss på väg till eller från sina häckningsområden på ryska tundran.

Artspecifika bevarandeåtgärder

Områdena bör ses över regelbundet och anpassas efter eventuella ändringar i hur de nyttjas av vitkindad gås och andra andfåglar. I vissa fall kan det vara motiverat att lämna spannmål för att styra gässen, och på det viset minimera skador på jordbruket.

Referenser

- Cronert Hans, 1991. Våtmarksområdet utmed nedre Helgeån -förslag till plan, Kristianstads kommun, Länsstyrelsen i Kristianstads län
- Cronert, H. 1996. Vilken betydelse har restaureringen av strandängar i nedre Helgeåns våtmarksområde? – resultat från häckfågelinventering av sex strandängsområden. Medd. nr 16 från Nedre Helgeåns Fågelstation. SPOVEN 1996 nr 2 s57-66.
- Cronert, H. 2001. Araslövssjöns häckfåglar under ett kvarts sekel. Meddelande nr 25 från Nedre Helgeåns Fågelstation, Anser 4/ 2001 s. 209-216
- Cronert H. 2004. Naturvård i Kristianstads Vattenrike-handlingsprogram 2004-2006. Länsstyrelsen i Skåne län och Kristianstads kommun.
- Cronert, H. & Lindblad, T. 1992. Inventering av sex strandängar inom nedre Helgeåns våtmarksområde våren 1990. Medd. nr 3 från Nedre Helgeåns Fågelstation. SPOVEN 1992 nr 1 s 3-18.
- Cronert, H. & Lindblad, T. 1998. Häckande simänder och vadare på strandängarna i Kristianstads Vattenrike. Resultat från en inventering våren 1997. Meddelande nr 20 från Nedre Helgeåns Fågelstation. Anser 37 (1998) 89-102
- Cronert, H. & Lindblad T. 2004. Strandängsinventering längs nedre Helgeån i Kristianstads Vattenrike våren 2003. En jämförelse med resultatet från 1997 års inventering.. Meddelande nr 32 från Nedre Helgeåns Fågelstation. Anser 2/2004, s 65-78.
- Johansson, R. & Cronert, H. 1989. Hammarsjöns häckande fåglar. Utveckling och nuvarande status 1956-1986. Nordöstra Skånes Fågelklubb och Länsstyrelsen i Kristianstads län.
- Leike, I & Åhsberg, B. Rördrommen i Nordöstra Skåne år 2000. Spoven nr 3 2001. Nordöstra Skånes Fågelklubb.
- Magnusson, S-E., Andersson, J. & Vägren, G. 1989. Markhävdkartering 1989. Helgeåns nedre vattenområde från Torsebro till havet.. Spoven, supplement nr 1. Nordöstra Skånes Fågelklubb och Kristianstads Vattenrike.
- Ovesson, P. 2003. Markhävdkartering 2002. Hävd tillståndet på betesmarker och slåtterängar inom Nedre Helgeåns våtmarksområde i Kristianstads Vattenrike. Skåne i utveckling 2003:34. Länsstyrelsen i Skåne län och Kristianstads kommun.
- Svensson, M. 2002. Skog och trädmiljöer längs nedre Helgeån i Kristianstads Vattenrike. Skåne i utveckling 2002:1. Länsstyrelsen i Skåne län och Kristianstads kommun.
- Wallsten, E. 1999. Näsby fält med Västra fäladen, Lingenäsen och östra delen av Araslövssjön i Kristianstads Vattenrike.. Skåne i utveckling 99:20. Länsstyrelsen i Skåne län och Kristianstads kommun.
- Wendt-Rasch, L. & Cronert, H. 1996. Markhävdkartering 1996. Helgeåns nedre vattenområde i Kristianstads Vattenrike. Spoven, supplement nr 5. Länsstyrelsen i Kristianstads län och Ekomuseum, Kristianstads Vattenrike, Kristianstads kommun.

Upprättad av Länsstyrelsen i Skåne län

Planförfattare: Ken Lundborn

Senast reviderad 2019-07-31 av Marie Björkander

Bevarandeplan för Sandhammaren

Natura 2000-området Sandhammaren i Ystads kommun har som syfte att bevara livsmiljön för fågelarterna: Bivråk, Brun kärrhök, Fiskgjuse, Fisktärna, Fältpiplärka, Havsörn, Jorduggla, Kentsk tärna, Mindre sångsvan, Myrspov, Nattskärna, Röd glada, Silvertärna, Småsnäppa, Småtärna, Spillkråka, Trädlärka, Törnskata och Vitkindad gås. Livsmiljöerna präglas av öppna havsstrandängar och betesmarker, kustnära sanddynor och sandhedar, vassar, kust med grunda fiskrika vatten, sötvatten och grunda våtmarksmiljöer, gammal bland- eller lövskog med gott om död ved och gamla träd samt ett omväxlande landskap med en mosaik av öppna marker, skogar och småvatten. Varje art ska bidra till att upprätthålla gynnsam bevarandestatus inom sin biogeografiska region. Gynnsam bevarandestatus innebär att artens population ska vara säkrad på lång sikt och att deras naturliga utbredningsområde inte minskar. Arternas behov ska tillgodoses i området vad gäller födotillgång och skydd. Vissa arter ska häcka i området.

En del i länsstyrelsens verksamhet är att skydda värdefull natur genom att bilda Natura 2000-områden och upprätta bevarandeplaner. Syftet är att EU:s medlemsländer ska ta ett gemensamt ansvar för att bevara arter som förekommer i Europa och att upprätthålla Natura 2000-områdenas fåglar i gynnsam bevarandestatus inom den biogeografiska regionen.

Bevarandeplanen innehåller bevarandesyftena och bevarandemålen med Natura 2000-området via de tre kriterierna populationsutveckling och utbredningsområde för fågelarterna samt deras livsmiljöer. Bevarandeplanen innehåller också beskrivning av området, beskrivningar av alla utpekade fågelarter, förutsättningar för gynnsam bevarandestatus, vad som kan påverka Natura 2000-området negativt samt vilka skötselåtgärder som behövs göras i Natura 2000 - området.

Länsstyrelsen
Skåne

www.lansstyrelsen.se/skane